

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 3034
Warszawa, 31 lipca 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Przemysława Wiplera.

(-) Konrad Berkowicz; (-) Karina Anna Bosak; (-) Krzysztof Bosak; (-) Bronisław Foltyn; (-) Roman Fritz; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Janusz Kowalski; (-) Krzysztof Mulawa; (-) Bartłomiej Pejo; (-) Grzegorz Płaczek; (-) Michał Połuboczek; (-) Tomasz Rzymkowski; (-) Włodzimierz Skalik; (-) Krzysztof Szymański; (-) Krzysztof Tuduj; (-) Witold Tumanowicz; (-) Michał Wawer; (-) Ryszard Wilk; (-) Przemysław Wipler; (-) Andrzej Tomasz Zapałowski; (-) Sławomir Zawiaślak.

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw¹

Art. 1. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 58:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków, pieczy nad nim lub kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej, pieczy i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.”;

b) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, pieczy i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

c) po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu:

„§ 1aa. Pozostawiając wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom sąd określa, że dziecko będzie zamieszkiwać z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach (piecza współdzielona), chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.”;

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci

d) po § 1aa dodaje się § 1ab w brzmieniu:

„§ 1ab. Ustalenie pieczy współdzielonej następuje w drodze orzeczenia sądowego lub porozumienia zawartego przez rodziców.”;

e) po § 1ab dodaje się § 1ac w brzmieniu:

„§ 1ac. Konflikt pomiędzy rodzicami dziecka nie stanowi samodzielnej przesłanki do odstąpienia od ustalenia pieczy współdzielonej. Od ustalenia pieczy współdzielonej można odstąpić w szczególności, gdy stan zdrowia dziecka lub jednego spośród rodziców stanowi przeciwwskazanie do jej sprawowania.”;

f) po § 1ac dodaje się § 1ad w brzmieniu:

„§ 1ad. Jeśli przeszkoda dla ustalenia pieczy współdzielonej ma charakter czasowy, sąd ustala harmonogram jej wprowadzenia.”;

g) po § 1ad dodaje się § 1ae w brzmieniu:

„§ 1ae. Orzekając o pieczy i sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem po rozwodzie sąd bierze pod uwagę także wyrażoną w § 1 zasadę wspólnego wychowywania się rodzeństwa. W przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona sąd kieruje się zasadą zapewnienia rodzeństwu warunków umożliwiających bezpośredni kontakt ze sobą.”;

2) w art. 96 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Dobro małoletniego dziecka co do zasady realizuje się przez utrzymywanie kontaktu z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców.”.

3) po art. 96¹ dodaje się art. 96² w brzmieniu:

„Art. 96². Zmiana miejsca zamieszkania małoletniego dziecka na miejsce zamieszkania w innym powiecie niż ten, w którym dotychczas zamieszkiwało, bez wymaganej zgody drugiego z rodziców lub sądu opiekuńczego, stanowi nadużycie władzy rodzicielskiej.”;

4) w art. 97 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. W przypadku ustalenia pieczy współdzielonej rodzice obowiązani są do wzajemnego informowania się o bieżących sprawach dziecka, przekazywania dokumentów

dziecka, w szczególności dokumentów potwierdzających tożsamość oraz dokumentacji medycznej.”;

5) w art. 107:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania, w tym pieczy lub utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej, pieczy lub utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Pozostawiając wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom sąd określa, że dziecko będzie zamieszkiwać z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach (piecza współdzielona), chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.”;

d) po § 2a dodaje się § 2b w brzmieniu:

„§ 2b. Ustalenie pieczy współdzielonej następuje w drodze orzeczenia sądowego lub porozumienia zawartego przez rodziców.”;

e) po § 2b dodaje się § 2c w brzmieniu:

„§ 2c. Konflikt pomiędzy rodzicami dziecka nie stanowi samodzielnej przesłanki do odstąpienia od ustalenia pieczy współdzielonej. Od ustalenia pieczy współdzielonej można

odstąpić w szczególności, gdy stan zdrowia dziecka lub jednego spośród rodziców stanowi przeciwwskazanie do jej sprawowania.”;

f) po § 2c dodaje się § 2d w brzmieniu:

„§ 2d. Jeśli przeszkoda dla ustalenia pieczy współdzielonej ma charakter czasowy, sąd ustala harmonogram jej wprowadzenia.”;

g) po § 2d dodaje się § 2e w brzmieniu:

„§ 2e. Orzekając o pieczy i sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem rodziców żyjących w rozłączeniu sąd bierze pod uwagę także wyrażoną w § 1 zasadę wspólnego wychowywania się rodzeństwa. W przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona, zasada ta może być realizowana poprzez zapewnienie rodzeństwu warunków umożliwiających ich bezpośredni kontakt ze sobą.”;

6) art. 135 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Na zakres świadczeń alimentacyjnych względem dziecka wpływa ponadto czas, jaki dziecko spędza z każdym ze zobowiązanych, a także, w wypadku dziecka, wobec którego wykonywana jest piecza współdzielona, rażące dysproporcje w sytuacji majątkowej zobowiązanych, które w znaczący sposób wpływają na poziom życia dziecka”;

Art. 2. W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 1071 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. § 1. Miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzony wykonywanie władzy rodzicielskiej.

§ 2. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania i nie jest ustalona nad dzieckiem piecza współdzielona, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa.

§ 3. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy.

§ 4. Jeżeli ustalone zostało sprawowanie nad dzieckiem pieczy współdzielonej, miejscowość lub miejscowości jego zamieszkania określane są w porozumieniu zawartym przez rodziców lub w orzeczeniu sądu.

§ 5. Orzekając o miejscu zamieszkania dziecka sąd bierze pod uwagę odległość od szkoły, przedszkola, żłobka lub innego podmiotu zapewniającego opiekę nad dziećmi, do których dziecko uczęszcza.”;

2) art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Art. 28. Można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania, z wyjątkiem sytuacji określonej w art. 26 § 4.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 ust. 2a otrzymuje brzmienie:

„2a. W przypadku, gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu lub porozumieniem zawartym przez rodziców, jest pod pieczę współdzieloną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia wychowawczego ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc świadczenia wychowawczego.”;

2) art. 13 ust. 4 pkt 3 lit. cd otrzymuje brzmienie:

„cd) odpis orzeczenia sądu lub porozumienia zawartego przez rodziców, które wskazują, że dziecko zamieszkuje z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach,”.

Art. 4. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1208 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 7 pkt 5 lit. e otrzymuje brzmienie:

„e) dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu lub porozumieniem zawartym przez rodziców zamieszkuje z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach;”;

2) w art. 15b ust. 4 pkt 2 lit. e otrzymuje brzmienie:

„e) dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu lub porozumieniem zawartym przez rodziców zamieszkuje z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach.”.

Art. 5. 1. W sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc czynności dokonane zgodnie z przepisami, w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustaw zmienianych w art. 1, art. 2, art. 3 i art. 4 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 6. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Spośród modeli opieki nad dzieckiem, gdy jego rodzice nie zamieszkują razem, to piecza współdzielona – czyli naprzemienne mieszkanie w powtarzających się porównywalnych okresach z obojgiem rodziców – najlepiej realizuje dobro dziecka i sprzyja jego rozwojowi.

W szeregu państw to rozwiązanie jest podstawową i domyślną formą sprawowania opieki w przypadku, gdy rodzice mieszkają oddzielnie. Zaliczają się do nich m.in. Belgia, Włochy, Czechy, Szwecja, Słowacja i część stanów USA:

- a) W 18 lipca 2006 r. w Belgii przyjęto „Ustawę mającą na celu promowanie równej opieki współdzielonej nad dziećmi, których rodzice pozostają w separacji, oraz regulowanie egzekwowania prawa w sprawach opieki nad dziećmi”¹. Ustawa ta zmieniła belgijski kodeks cywilny, wprowadzając do art. 374 nowy § 2. Zgodnie z tym przepisem w przypadku skierowania sprawy do sądu, zawarte przez rodziców porozumienie dotyczące zamieszkania dziecka podlega zatwierdzeniu, chyba że jest ono wyraźnie sprzeczne z jego dobrem.

W przypadku braku porozumienia, gdy oboje rodzice posiadają władzę rodzicielską, sąd zobowiązany jest w pierwszej kolejności rozważyć – na wniosek co najmniej jednego z rodziców – możliwość ustalenia zamieszkania dziecka w równym stopniu u obojga rodziców (piecza współdzielona).

Jeżeli jednak równy podział nie byłby w danej sytuacji najwłaściwszy, sąd może orzec inny model zamieszkania. Orzeczenie sądu musi być w każdym przypadku szczególnie uzasadnione, z uwzględnieniem konkretnych okoliczności sprawy oraz dobra dzieci i rodziców.

- b) We Włoszech od 2006 r. piecza współdzielona stała się domyślną formą ustroju wychowawczego ustanawianą w przypadku rozwodów. Dopiero gdy tego rodzaju rozwiązanie zostanie uznane za niekorzystne dla dobrobytu i perspektyw rozwoju dziecka, rozważane są inne reżimy wychowawcze².

¹ 18 JUILLET 2006. - Loi tendant à privilégier l'hébergement égalitaire de l'enfant dont les parents sont séparés et réglementant l'exécution forcée en matière d'hébergement d'enfant (1), https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=fr&caller=summary&pub_date=06-09-04&numac=2006009678, (dostęp: 06.06.2026).

² De Blasio, Guido; Vuri, Daneila (2013). „Joint Custody in the Italian Courts, IZA Discussion Paper No. 7472”, Legge 54/2006, <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2006-02-08;54!vig>, (dostęp: 30.11.2024).

- c) Również w Czechach piecza współdzielona jest podstawową formą opieki w przypadku rozwodu albo życia rodziców w rozłączeniu. Wynika to z faktu, że czeska Konstytucja wprowadza zasadę, że „opieka i wychowanie dzieci jest prawem rodziców” . Ustawowe regulacje umożliwiają powierzenie przez sąd pieczy nad dzieckiem jednemu z rodziców, pieczy naprzemiennej lub wspólnej pieczy, jednakże orzeczeniem z 3 maja 2022 r. o sygn. I ÚS 3065/21 czeski Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie potwierdził pierwszeństwo pieczy naprzemiennej przed innymi formami opieki³ .
- d) W Szwecji sądy mają możliwość ustanowienia pieczy współdzielonej także wbrew woli jednego z rodziców, co *expressis verbis* wyraża ustawa. Uzasadnieniem dla prymatu pieczy współdzielonej jest troska ustawodawcy o najlepszy interes dziecka rozumiany m.in. jako utrzymanie przez dziecko dobrego kontaktu z obojgiem rodziców⁴. Szwecja jest niekwestionowanym liderem pieczy współdzielonej w Europie: wśród dzieci, których rodzice żyją w rozłączeniu aż 43,5 proc. objętych jest pieczą współdzieloną⁵.
- e) Do słowackiego prawodawstwa piecza współdzielona została wprowadzona w 2010 r. Sąd może powierzyć dziecko pieczy współdzielonej obojga rodziców, jeżeli oboje rodzice są zdolni do wychowania dziecka i jeżeli oboje rodzice są zainteresowani osobistą opieką nad dzieckiem, a także jeżeli leży to w interesie dziecka i jeżeli w ten sposób będą lepiej chronione interesy dziecka. Jeżeli przynajmniej jeden z rodziców dziecka wyrazi zgodę na pieczę współdzieloną, sąd musi zbadać, czy opieka taka będzie leżała w interesie dziecka⁶.
- f) W 2018 r. stan Kentucky jako pierwszy stan USA wprowadził „domniemanie prawne pieczy współdzielonej” wraz ze wskazaniem, że ten rodzaj pieczy leży w najlepszym interesie dziecka. Zakłada się tam, że piecza współdzielona powinna być orzekana zawsze, o ile rodzice są zdolni do sprawowania opieki⁷.

³ Konstytucja Republiki Czeskiej, https://biblioteka.sejm.gov.pl/wp-content/uploads/2015/07/Czechy_pol_010811.pdf, (dostęp: 08.12.2024), Orzeczenie TK z 3 maja 2022 r., I ÚS 3065/21, https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2022/I_US_3065_21_an.pdf, (dostęp: 07.12.2024).

⁴ Zob. „*Alternating Residence*” in Sweden, <https://equalparenting.wordpress.com/2013/09/19/19/>, (dostęp: 27.11.2024).

⁵ M. Hakovirta i in., *Joint physical custody of children in Europe: A growing phenomenon*, [w:] *Demographic research*, Vol. 49, article 18 (06.09.2023), s. 484, <https://www.demographic-research.org/volumes/vol49/18/49-18.pdf>, (dostęp: 10.06.2026).

⁶ M. Hurtaj, *Striedavá osobná starostlivosť*, <https://www.hurtaj.sk/zverenie-mal-dietata.html>, (dostęp: 27.11.2024).

⁷ Kentucky House Bill 528, <https://legiscan.com/KY/bill/HB528/2018>, (dostęp: 05.12.2024); Zob. też: M. Hancock, *Kentucky takes a leading role with the nation's best joint-custody law*, [w:] *Courier Journal*, <https://eu.courier-journal.com/story/opinion/contributors/2018/06/15/kentucky-now-has-best-joint-custody-law-country/705331002/>, (dostęp: 05.12.2024), HF 322, *A bill for an act relating to family law; increasing the parenting time presumption; amending Minnesota Statutes 2010, sections 518.131, subdivision 7; 518.175, subdivision 1*, <https://www.revisor.mn.gov/bills/bill.php?b=House&f=HF0322&ssn=0&y=2011>, (dostęp: 05.12.2024).

Także w Polsce sądy orzekają o pieczy współdzielonej, ale zagadnienie to nie jest jednoznacznie uregulowane w żadnym akcie prawnym. Pojęcia „pieczy współdzielonej” ani używanych zamiennie terminów „piecza naprzemienna” i „opieka naprzemienna” nie definiuje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy⁸.

Problemy, które wynikają z obecnego stanu prawnego, to przede wszystkim brak definicji legalnej pieczy współdzielonej i brak przepisu obligującego sąd do rozstrzygnięcia o pieczy w ogóle.

Szczególnie kontrowersyjna jest praktyka orzecznicza niektórych sądów, w której art. 58 k.r.o. oraz art. 107 k.r.o. bywają interpretowane w taki sposób, że brak pisemnego porozumienia uniemożliwia ustalenie pieczy współdzielonej, a niekiedy nawet pozostawienie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom. Bywa ona uzasadniona troską o dobro dziecka rozumiane w taki sposób, że godzi w nie narażenie na udział w konflikcie rodziców.

2. Stan prawny w dziedzinie, która ma być unormowana, oraz przewidywane skutki prawne – różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

2.1. Aktualny stan prawny

Obecny stan prawny nadaje priorytetowe znaczenie takiemu rozstrzygnięciu sądu, w którym to – orzekając o rozwodzie (separacji) albo wydając orzeczenie opiekuńcze w przypadku rozłączenia rodziców – będzie on pozostawiał władzę rodzicielską obojgu rodzicom, w tym wówczas, gdy nie przedłożą oni pisemnego porozumienia co do sposobu jej wykonywania. W pierwszej kolejności to rodzice mają decydować o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, a dopiero w sytuacji, gdy nie są w stanie osiągnąć porozumienia, rozstrzyga sąd, który na uwadze ma dobro dziecka i jego prawo do wychowania przez oboje rodziców.

Mimo że w Polsce orzeka się o pieczy współdzielonej ze wskazaniem art. 58 k.r.o. i art. 107 k.r.o. jako podstawy prawnej, to nie jest to jednoznacznie uregulowane w żadnym akcie prawnym. W szczególności pieczy współdzielonej nie definiuje k.r.o. Co prawda, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci⁹ oraz ustawa o świadczeniach rodzinnych¹⁰ posługują się pojęciem „opieka naprzemienna” pośrednio definiując, że jest to stan, w którym „dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu,

⁸ T.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2809, dalej jako: „k.r.o.”.

⁹ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576 z późn. zm.), dalej jako: „ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci”.

¹⁰ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1208 z późn. zm.), dalej jako: „ustawa o świadczeniach rodzinnych”.

jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach”, jednakże ta *quasi*-definicja jest niewystarczająca, pozostaje w sprzeczności z postanowieniami k.r.o., a ponadto w nieuzasadniony sposób posługuje się terminem „opieka” (podczas, gdy art. 94 § 3 k.r.o. w zw. z art. 145-174 k.r.o. jednoznacznie określają, że termin ten właściwy jest w kontekście opieki nad małoletnim, nad którym rodzice nie sprawują władzy rodzicielskiej lub którego rodzice nie są znani), a nie „piecza” (podczas, gdy art. 95 § 1 k.r.o. wprost posługuje się terminem "piecza" w odniesieniu do zakresu pojęciowego "władzy rodzicielskiej").

2.2. Projektowany stan prawny

Projektowana ustawa zakłada:

- 1) zmianę art. 58 § 1 i §1a k.r.o. oraz w art. 107 § 1 i § 2 k.r.o w taki sposób, aby sąd był zobligowany do rozstrzygnięcia nie tylko o władzy rodzicielskiej i kontaktach, ale także o pieczy.**

Obecnie sądy o pieczy orzekają, choć nie znajduje to *expressis verbis* odzwierciedlenia w przepisach. Usystematyzowanie pojęć, którymi operuje k.r.o., wymaga wprowadzenia większej konsekwencji w posługiwaniu się tego typu sformułowaniami (piecza, władza rodzicielska, kontakty). Będzie to sprzyjać zwiększeniu czytelności przepisów oraz spójności orzeczniczej. Jednocześnie podkreślić należy, że kontakty nie są tym samym co piecza. Nawet w wypadku orzeczenia pieczy współdzielonej może się zdarzyć, że konieczne będzie wydawanie dziecka na kontakty, np. w sytuacji, gdy w czerwcu przypada miesiąc sprawowania pieczy przez matkę, ale ojciec ma prawo do kontaktu z okazji Dnia Ojca. Zaproponowana w przepisach kolejność – tj. orzeczenie o władzy rodzicielskiej, pieczy, a także o kontaktach, wynika z gradacji istotności tych elementów, z których władza rodzicielska wydaje się być najbardziej doniosłym, następnie piecza długotrwałym (okresowym), zaś kontakty, choć również ważne i mające powtarzalny charakter, są incydentalne. Podkreślić należy, że zastosowana została alternatywa zwykła, co oznacza możliwość, a nie obowiązek równoczesnego orzeczenia o pieczy i o kontaktach.

- 2) ustanowienie pieczy współdzielonej jako zasady i wprowadzenie definicji legalnej pieczy współdzielonej (art. 58 § 1aa i § 1ab k.r.o. oraz art. 107 § 2a i § 2b k.r.o.).**

Wprowadzenie definicji legalnej pieczy współdzielonej zniesie konieczność rekonstruowania takiego rozwiązania na podstawie przepisów, które dotychczas nie określają wprost tej formy pieczy nad dzieckiem. Projektowana definicja legalna nie tylko da jasną podstawę prawną do orzekania o

pieczy współdzielonej, ale także jednoznacznie określi granice tego, co pieczą współdzieloną jest, a co tylko nosi pewne jej znamiona.

Definicja pieczy współdzielonej powinna zawierać także jednoznaczne wskazanie, że w przypadku ustalenia tej formy opieki konieczne jest pozostawienie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom. Konieczność pozostawienia pełni władzy rodzicielskiej w takiej sytuacji jest oczywista i wynika z faktu, że niemożliwe jest sprawowanie pieczy i wynikających z tego obowiązków bez posiadania pełni władzy rodzicielskiej. Kwestia ta wymaga jednak ujęcia wprost w przepisach.

W proponowanym brzmieniu art. 58 § 1aa k.r.o. oraz art. 107 § 2a k.r.o. wprowadzają nie tylko definicję legalną pieczy współdzielonej, ale także – dzięki sformułowaniom „pozostawiając” i „sąd określa” – zasadę, że piecza współdzielona jest domyślną, priorytetową formą sprawowania pieczy przez rodziców, którym sąd pozostawia władzę rodzicielską. Od ustalenia pieczy współdzielonej sąd może odstąpić jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia. Co do zasady jednak sąd ustala pieczę współdzieloną i może to nastąpić w drodze orzeczenia lub uwzględnienia tzw. porozumienia rodzicielskiego – o którym mowa w art. 58 § 1 k.r.o. oraz w art. 107 § 2a k.r.o.

Projektodawcy proponują zdefiniowanie pieczy współdzielonej z uwzględnieniem dorobku orzeczniczego, gdzie częstokroć pojawiają się synonimiczne określenia „piecza naprzemienna” oraz „opieka naprzemienna”, a także z uwzględnieniem treści normatywnej ustaw, które również posługują się tymi określeniami, w szczególności art. 598²² k.p.c.¹¹, który stanowi, że „przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach”.

Należy przy tym wskazać, że nieprawidłowym kierunkiem byłoby definiowanie pieczy współdzielonej poprzez rozbudowę definicji samej „pieczy”, bowiem k.r.o., mimo że posługuje się tym terminem, te go nie definiuje. Przepisy zawierają jedynie sformułowanie „piecza” ujęte w różnych kontekstach: piecza nad osobą i majątkiem dziecka (art. 95 § 1, art. 155 § 1 k.r.o.), piecza nad małoletnim (dzieckiem) (art. 961, art. 1131 § 2, art. 1136, art. 1201 § 2, art. 149 § 3 k.r.o.), bieżąca piecza nad osobą dziecka (art. 96 § 2, art. 1121 § 1, art. 1136, art. 117 § 3, art. 1201 § 2, art. 149 § 3, art. 158 k.r.o.), piecza zastępcza (art. 100, art. 109 § 2 i § 4, oddział 2a, art. 1131 § 2, art. 1141 § 1, art. 135 § 3, art. 149 § 4 k.r.o.), a w tym instytucjonalna piecza zastępcza (art. 1127 § 1, art. 109 § 2 k.r.o.). Nie definiują jednak tego pojęcia, pozostawiając to doktrynie. Przyjmuje się, że w odniesieniu do pieczy nad osobą dziecka pojęcie to rozumiane jest jako całokształt starań, troska

¹¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1568), dalej jako: „k.p.c.”.

i dbałość o osobę dziecka. Swoim zakresem obejmuje wychowanie i kierowanie dzieckiem, zapewnienie dziecku odpowiednich warunków egzystencji oraz troskę o jego bezpieczeństwo¹².

Uznając specyfikę prawa rodzinnego i znaczenie orzecznictwa i doktryny w jego stosowaniu, co przekłada się na konieczność bardzo ostrożnego ingerowania w brzmienie przepisów k.r.o., za zasadne należy uznać odstępianie od nadmiernego regulowania (w tym definiowania) sformułowań kodeksowych – co daje podstawy do szerokiego i elastycznego stosowania przesłanki dobra dziecka przez sądy, tak, aby obowiązujące przepisy faktycznie mogły mieć korzystne dla dzieci zastosowanie w praktyce orzeczniczej. Co za tym idzie, definicję „pieczy współdzielonej” – jako nowej instytucji w kodeksie – oprzeć należy nie na „pieczy”, lecz innych przymiotach (znamionach), które pieczę współdzieloną charakteryzują. Jako takie wskazać należy wspólne zamieszkiwanie dziecka z każdym z rodziców w powtarzających się i porównywalnych okresach.

Jednocześnie w proponowanym art. 58 § 1ac oraz art. 107 § 2b projektodawcy proponują precyzyjne wskazanie, że ustalenie pieczy współdzielonej następuje w drodze orzeczenia sądowego lub porozumienia zawartego przez rodziców. Sformułowanie to pozwoli wykluczyć wszelkie wątpliwości interpretacyjne co do dopuszczalnych form ustalenia pieczy współdzielonej. W myśl projektowanego przepisu rodzice mogą samodzielnie ustalić taką formę pieczy w drodze porozumienia - które już obecnie znane jest prawu rodzinnemu, bowiem wprowadza je art. 58 § 1 i art. 107 § 1 k.r.o., jak również może zostać ustalona w drodze orzeczenia sądowego, a zatem nawet w przypadku, gdy rodzice nie są w stanie osiągnąć w tej kwestii porozumienia samodzielnie.

Rozwiązanie to koresponduje z projektowanym art. 58 § 1ab i art. 107 § 2c, który **nie rozpoznaje** konfliktu rodziców jako przesłanki negatywnej ustalenia pieczy współdzielonej (o czym szczegółowo dalej – *vide* pkt 4).

3) szczegółowe zasady określania miejsca zamieszkania dziecka oraz wprowadzenie wyjątku od zasady jednego miejsca zamieszkania (art. 26 § 1-5 k.c.¹³ oraz art. 28 k.c).

Wskazanie definicji pieczy współdzielonej z uwzględnieniem znamion zamieszkiwania z każdym z rodziców oraz powtarzalności i porównywalności tych okresów uczyni zadość wymogowi spójności systemu prawnego i prawidłowych zasad legislacji.

¹² M. Baranowska-Bolesta, *Pieczna naprzemienna rodziców nad dzieckiem - wybrane zagadnienia*, PS 2022, nr 9, s. 48-65.

¹³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1061), dalej jako: „k.c.”.

Jednocześnie, z uwagi na budzącą wątpliwości w praktyce orzeczniczej treść art. 26 § 2 zdanie drugie k.c., który obecnie stanowi, że jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy, wskazane jest wprowadzenie jednoznacznych reguł określania miejsca zamieszkania dziecka w zależności od jego sytuacji rodzinnej, w szczególności w przypadku ustalenia nad dzieckiem pieczy współdzielonej. Stąd też zasadne jest wprowadzenie do art. 26 precyzyjnego określenia, że:

- miejscem zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska lub któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej (§ 1),
- jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania i nie jest ustalona nad dzieckiem piecza współdzielona, miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa (§ 2),
- jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy (§ 3),
- jeżeli ustalone zostało sprawowanie nad dzieckiem pieczy współdzielonej, miejscowość lub miejscowości jego zamieszkania określane są w porozumieniu zawartym przez rodziców lub w orzeczeniu sądu (§ 4),
- orzekając o miejscu zamieszkania dziecka sąd bierze pod uwagę odległość od szkoły, przedszkola, żłobka lub innego podmiotu zapewniającego opiekę nad dziećmi, do których dziecko uczęszcza (§ 5).

Definicja pieczy współdzielonej operuje sformułowaniem „zamieszkiwać z każdym z rodziców”. Zasadnym i najbliższym stanowi faktycznemu rozwiązaniu tej kwestii jest wprowadzenie wyjątku od zasady określonej w art. 28 k.c., że można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Dlatego też projektodawcy proponują, aby w sytuacji, gdy nad dzieckiem ustalona jest piecza współdzielona możliwe było określenie więcej niż jednego miejsca zamieszkania dziecka – adekwatnie do stanu faktycznego w którym dziecko w istocie zamieszkuje w porównywalnych okresach z matką, jak i z ojcem.

W dotychczasowej praktyce orzeczniczej nierzadko sądy odstępują od wskazania miejsca zamieszkania dziecka nad którym ustalona zostaje piecza współdzielona albo wskazują miejsce zamieszkania dziecka jako „każdorazowe miejsce zamieszkania rodzica”. Taki stan rzeczy pozwala na patologiczne zachowania części rodziców, którzy zmieniają miejsce swego zamieszkania w

sposób *de facto* uniemożliwiający sprawowanie ustalonej już pieczy współdzielonej nad dzieckiem z uwagi na odległość.

Dlatego też proponuje się, aby w przypadku dziecka, nad którym ustalana jest piecza współdzielona, sąd określał miejsce zamieszkania dziecka poprzez precyzyjne wskazanie nazwy miejscowości (jednej lub więcej niż jednej). Określenie miejsca zamieszkania dziecka może nastąpić w wyniku porozumienia zawartego przez rodziców lub w drodze orzeczenia sądu. Rozwiązanie to uniemożliwi zbyt swobodną, ingerującą w sposób praktycznego wykonywania pieczy współdzielonej, zmianę miejsca zamieszkania rodziców.

Dostrzegając różnorodność stanów faktycznych projektodawcy proponują także, aby orzekając o miejscu zamieszkania dziecka sąd brał pod uwagę odległość od szkoły, przedszkola, żłobka lub innego podmiotu zapewniającego opiekę nad dziećmi, do których dziecko uczęszcza (art. 26 § 5 k.c.). Wprowadzenie obligatoryjności uwzględnienia przez sąd tej przesłanki pozwoli na uniknięcie sytuacji, w których okoliczności odległości od miejsca zamieszkania dziecka placówki, do której dziecko uczęszcza nie jest brana pod uwagę przy ustaleniu miejsca zamieszkania dziecka, lub też nie jest tej kwestii nadany właściwy priorytet.

- 4) pozostawienie sądowi możliwości powierzenia pieczy nad dzieckiem jednemu spośród rodziców oraz orzeczenia o kontaktach (art. 58 § 1ac k.r.o. oraz art. 107 § 2c k.r.o.) z uwzględnieniem dobra dziecka interpretowanego przez pryzmat wartości kontaktu z obojgiem rodziców (art. 96 § 3 k.r.o.).**

W myśl proponowanych zmian, od ustalenia pieczy współdzielonej sąd może odstąpić jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia. Specyfiką prawa rodzinnego jest operowanie szeregiem ogólnych, niedookreślonych i mogących być szeroko interpretowanymi pojęciami, a tego typu zabiegi legislacyjne mają za zadanie umożliwienie sędziom w miarę swobodnego orzekania, z uwzględnieniem specyfiki sprawy, sytuacji życiowej stron i uczestników postępowań, tak, aby sprawy rodzinne były rozstrzygane bardziej w oparciu o zasadę słuszności niż wymogi formalne. Jednym z tego typu pojęć jest „dobro dziecka”.

Projektodawcy proponują uzupełnienie przepisu art. 96 k.r.o., który już obecnie odnosi się do wykonywania obowiązków wchodzących w skład władzy rodzicielskiej i statuuje zasadę osobistego wykonywania władzy rodzicielskiej przez rodziców. Zasada ta nie ma, co oczywiste, charakteru absolutnego i po wprowadzeniu proponowanej zmiany nadal mieć nie będzie. Niemniej, projektodawcy uznają za zasadne podkreślanie, że dobro małoletniego dziecka co do zasady realizuje

się właśnie przez kontakt z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców. Przepis ten podkreśli wartość stałego kontaktu z obojgiem rodziców, wzmacniając podstawy orzecznicze do orzekania o pieczy współdzielonej w sytuacjach, w których brak ku temu przeciwwskazań.

W art. 58 § 1ac k.r.o. oraz art. 107 § 2c k.r.o. proponuje się uzupełnienie przesłanki dobra dziecka o wyszczególnienie sytuacji, w której w szczególności można odstąpić od ustalenia pieczy współdzielonej. Zgodnie z założeniami przyjętymi przez projektodawców, jest to sytuacja, w której stan zdrowia dziecka lub jednego spośród rodziców stanowi przeciwwskazanie do jej sprawowania.

Przesłanka związana ze stanem zdrowia dziecka lub jednego spośród rodziców nakazuje przy orzekaniu o pieczy wzięcie w sposób szczególny pod uwagę, czy stan zdrowia dziecka lub rodzica nie stanowi przeciwwskazania do sprawowania pieczy współdzielonej (w przypadku choroby dziecka), czy sprawowania pieczy w ogóle (w przypadku choroby rodzica). Przesłanka ta dotyczy sytuacji, gdy np. choroba dziecka związana jest z koniecznością korzystania z aparatury medycznej, którą nie sposób przenosić z miejsca zamieszkania jednego rodzica do miejsca zamieszkania drugiego rodzica albo choroba rodzica ogranicza jego sprawność ruchową w takim stopniu, że nie jest możliwe powierzenie mu pieczy nad dzieckiem w wieku przedszkolnym.

Przesłanka związana z odległością pomiędzy miejscami zamieszkania została celowo pominięta – wyrażenie jej w ustawie *expressis verbis* może bowiem prowadzić do prób wykorzystywania jej przez rodziców niechętnych dzieleniu opieki z byłym partnerem i zachęcać ich do nadużywania prawa. Orzecznictwo i doktryna dość jasno wskazują, że przesłanka ta już dziś brana jest przez sądy pod uwagę i wywodzona jest z ogólnej przesłanki „dobra dziecka”. Przesłanka negatywna związana z odległością wynika ze względów praktycznych i trudności związanych z koniecznością przemieszczania się dziecka pomiędzy miejscami zamieszkania rodziców, kwestią uczęszczania do placówki (żłobka, przedszkola, szkoły etc.), nawiązywaniem i utrzymywaniem więzi i relacji z rodziną oraz rówieśnikami.

W proponowanym przepisie wprost wskazano także, że konflikt pomiędzy rodzicami dziecka nie stanowi samodzielnej przesłanki do odstąpienia od ustalenia pieczy współdzielonej. Zdaniem projektodawców sam fakt skonfliktowania rodziców nie powinien wpływać na kształt orzeczenia o pieczy nad dzieckiem – konflikt występuje bowiem w przypadku większości rozwodów i sporów sądowych dotyczących pieczy nad dzieckiem. Gdyby przyjąć, że sam fakt występowania konfliktu pomiędzy rodzicami jest przeszkodą dla orzeczenia o pieczy współdzielonej, należałoby odstąpić od jej ustalenia w większości postępowań.

Projektowane rozwiązanie normatywne nie stanowi *superfluum* legislacyjnego: jego wprowadzenie do obiegu normatywnego pozwoli na wyeliminowanie z obrotu prawnego wadliwych poglądów w tym zakresie, które występują w orzecznictwie i doktrynie prawa.

5) wprowadzenie nowej, jednoznacznej przesłanki stwierdzenia nadużycia władzy rodzicielskiej (art. 96² k.r.o.)

Celem uzupełnienia regulacji art. 26 § 1-5 k.c. projektodawcy proponują wprowadzenie do Oddziału 2 k.r.o., który kompleksowo reguluje zagadnienie władzy rodzicielskiej, nowego art. 96².

Przepis ten wskazuje, że zmiana miejsca zamieszkania małoletniego dziecka na miejsce zamieszkania w innym powiecie niż ten, w którym dotychczas zamieszkiwało, **bez wymaganej zgody drugiego z rodziców lub sądu opiekuńczego**, stanowi nadużycie władzy rodzicielskiej.

Regulacja ta ma na celu zwiększenie egzekwowalności i wykonalności orzeczeń z zakresu pieczy i kontaktów poprzez wprowadzenie realnego zagrożenia utraty władzy rodzicielskiej przez rodzica, który – zmieniając miejsce zamieszkania bez uwzględnienia dobra dziecka, w tym rozumianego jako możliwość realizowania pieczy i kontaktów przez drugiego rodzica – faktycznie separuje dziecko i drugiego rodzica.

Art. 111 § 1 k.r.o. stanowi, że: „Jeżeli władza rodzicielska nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo jeżeli rodzice **nadużywają władzy rodzicielskiej** [podkr. własne] lub w sposób rażący zaniedbują swe obowiązki względem dziecka, sąd opiekuńczy pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej. Pozbawienie władzy rodzicielskiej może być orzeczone także w stosunku do jednego z rodziców.

Nadużycie władzy rodzicielskiej stanowi przesłankę pozbawienia władzy rodzicielskiej, a nie jedynie jej ograniczenia. Sankcja za opisany czyn jest zatem bardzo dotkliwa, a co za tym idzie działać będzie skutecznie odstraszaingly.

Należy podkreślić, że już obecnie tzw. uprowadzenie rodzicielskie jest w orzecznictwie uznawane za podstawę pozbawienia władzy rodzicielskiej¹⁴.

¹⁴ Postanowienie SN z 14.10.1970 r., III CRN 181/70, OSNC 1971, nr 6, poz. 107, <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/520094891>, (dostęp: 12.06.2026).

6) doprecyzowanie zasady wspólnego wychowywania się rodzeństwa (art. 58 § 1a k.r.o. oraz art. 107 § 2e k.r.o.).

Projektodawcy dostrzegają także problem, jaki w praktyce występuje w związku z zasadą wyrażoną w art. 58 §1 k.r.o. oraz w art. 107 § 1 k.r.o., tj., że rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

Praktyka pokazuje, że dzieci, szczególnie rodzeństwo przyrodnie, nierzadko pozostają w faktycznej izolacji od siebie. Izolacja ta nie zawsze spowodowana jest złą wolą któregośkolwiek z rodziców, lecz sposobem ustalenia harmonogramów wykonywania pieczy współdzielonej czy kontaktów danego rodzica z danym dzieckiem.

W obliczu zachodzących procesów społecznych zasadne wydaje się, by obowiązującą zasadę wspólnego wychowywania rodzeństwa odnieść *expressis verbis* do procesu ustalania harmonogramu wykonywania pieczy współdzielonej oraz harmonogramu kontaktów z małoletnim. **Stąd proponuje się, by klarownie ustalić, że „w przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona sąd kieruje się zasadą zapewnienia rodzeństwu warunków umożliwiających bezpośredni kontakt ze sobą”.**

Pojęcie rodzeństwa nie jest zdefiniowane w prawie cywilnym. Definicja pokrewieństwa zamieszczona w art. 61⁷ k.r.o. przesądza jedynie, że krewnymi są dzieci pochodzące już choćby od jednego wspólnego przodka. Nie ulega jednak wątpliwości, że jeżeli prawo cywilne posługuje się terminem „rodzeństwo”, to należy przez to rozumieć także rodzeństwo przyrodnie. Przykładowo można wskazać na przeszkodę małżeńską z art. 14 § 1 k.r.o., prawo i obowiązek kontaktów z art. 113⁶ k.r.o., obowiązek alimentacyjny z art. 128 i następnych k.r.o. czy też przepisy o dziedziczeniu ustawowym - por. art. 935 k.c.¹⁵

Nie ma też podstaw do odmiennego traktowania rodzeństwa przyrodniego w art. 58 i 107 k.r.o. Regulacje te mają te same podstawy aksjologiczne jak ww. inne normy, tzn. wynikają z bliskich więzi rodzinnych i emocjonalnych. Nie ulega wątpliwości, że więzi te co do zasady dotyczą także rodzeństwa przyrodniego. Powołane przepisy traktują co do zasady jednakowo zarówno najbliższe rodzeństwo, jak i rodzeństwo przyrodnie (*lege non distinguente*) i nie ma podstaw, aby dopuszczać mniej intensywne działanie reguły nierozdzielania rodzeństwa przyrodniego. Interpretacji tej nie zmienia fakt, że zarówno w sprawie rozwodowej, jak i w sprawie z art. 107 k.r.o. sąd rozstrzyga o

¹⁵ Por. Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości - z upoważnienia ministra - na zapytanie nr 10088 w sprawie doprecyzowania przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, <https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/76019DA2>, (dostęp: 02.02.2026).

władzy rodzicielskiej nad wspólnymi dziećmi obojga rodziców. Nie chodzi bowiem o to, aby objąć rodzeństwo przyrodnie tymi rozstrzygnięciami, ale aby je uwzględnić jako jedną z przesłanek rozstrzygnięcia o tym, u którego z rodziców ma przebywać dziecko objęte orzeczeniem¹⁶.

Stąd też zasadne jest rozwinięcie ww. zasady poprzez dookreślenie, że orzekając o pieczy i sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem – odpowiednio w trybie art. 58 k.r.o. i w trybie art. 107 k.r.o. – sąd bierze pod uwagę także zasadę wspólnego wychowywania się rodzeństwa.

W związku z pozostałymi propozycjami legislacyjnymi projektu, proponuje się, aby w przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona, zasada ta mogła być realizowana poprzez zapewnienie rodzeństwu warunków umożliwiających ich bezpośredni kontakt ze sobą.

7) wprowadzenie obowiązku informowania się rodziców o bieżących sprawach dziecka, przekazywania jego dokumentów, w tym dokumentów potwierdzających tożsamości i dokumentacji medycznej (art. 97 § 1a k.r.o.).

Projekt zakłada wprowadzenie do art. 97 k.r.o. nowego § 1a, który precyzować będzie, że rodzice sprawujący pieczę współdzieloną obowiązani są współdziałać poprzez wzajemne informowanie się o bieżących sprawach dziecka, przekazywanie dokumentów dziecka (np. dowodu osobistego), w tym jego dokumentacji medycznej. Bez współdziałania na tym poziomie wykonywanie pieczy współdzielonej byłoby nieefektywne, a władza rodzicielska jednego z rodziców naruszana.

8) ustalenie harmonogramu wprowadzania pieczy współdzielonej w przypadku istnienia przemijających przeszkód do jej sprawowania (art. 58 § 1ad k.r.o. oraz art. 107 § 2d k.r.o.).

Projekt wprowadza także regulację, w myśl której, jeśli przeszkoda dla ustalenia pieczy współdzielonej ma charakter czasowy, sąd ustala harmonogram wprowadzenia pieczy współdzielonej. Propozycja ta jest kalką rozwiązania czeskiego, gdzie Trybunał Konstytucyjny również wskazał na zasadność podjęcia kroków (ustalenia harmonogramu) zmierzających do faktycznego wprowadzenia pieczy współdzielonej w sytuacjach, w których w momencie orzekania

¹⁶ Por. Ibidem.

istnieją przeszkody do sprawowania pieczy w tej formie, ale są to przeszkody o których wiadomo, że mają charakter przemijający¹⁷.

Ustalenie harmonogramu co do zasady pozwoli na uniknięcie ponownego postępowania przed sądem z chwilą ustania przeszkód do wprowadzenia pieczy współdzielonej, a jednocześnie wprowadzi jasne reguły i przewidywalny harmonogram zdarzeń w życiu rodziców i dzieci, co, zwłaszcza z perspektywy dobra dziecka, jest niezwykle cenne.

9) doprecyzowanie art. 135 k.r.o. poprzez wprowadzenie do § 1 dodatkowych przesłanek uwzględnianych przy orzekaniu o obowiązku alimentacyjnym względem dzieci.

Wzorem rozwiązania włoskiego projektodawcy proponują, aby poszerzyć listę przesłanek branych przez sąd pod uwagę przy określaniu wysokości świadczenia alimentacyjnego.

We Włoszech piecza współdzielona jest domyślnym ustrojem wychowawczym w przypadku rozdzielnego życia rodziców. Stąd, o ile strony nie uzgodniły inaczej w rodzicielskim porozumieniu wychowawczym, każde z rodziców realizuje obowiązek alimentacyjny poprzez osobiście sprawowaną pieczę nad dzieckiem i zapewnienie mu w tym okresie utrzymania oraz równy udział w pozostałych niezbędnych wydatkach na rzecz dziecka. Jeśli przemawia za tym dobro dziecka, sędzia może zobowiązać rodzica do zapłaty na rzecz dziecka, na ręce drugiego rodzica, okresowego świadczenia alimentacyjnego, którego wysokość powinna zostać określona z uwzględnieniem:

- 1) bieżących potrzeb dziecka,
- 2) porównywalnego poziomu życia dziecka zamieszkującego z obojgiem rodziców,
- 3) długości czasu spędzanego z każdym z rodziców,
- 4) sytuacji majątkowej i możliwości zarobkowych obojga rodziców,
- 5) wartość ekonomiczną zadań domowych i opiekuńczych podejmowanych przez każdego z rodziców.

W polskim porządku prawnym, obowiązujące dziś dwie przesłanki kodeksowe zawarte w art. 135 § 1 k.r.o. obligują sąd, aby orzekając o wysokości świadczenia alimentacyjnego brał pod uwagę usprawiedliwione potrzeby uprawnionego oraz zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego. Nadto, art. 135 § 2 k.r.o. wskazuje, że sąd bierze pod uwagę także osobiste starania o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego, co w praktyce przekłada się na ograniczenie lub zniesienie obowiązku alimentacyjnego w formie pieniężnej w odpowiednim, proporcjonalnym zakresie.

¹⁷ Orzeczenie o sygn.. akt I US 3065/21, https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezy/2022/I_US_3065_21_an.pdf, (dostęp: 23.01.2025 r.).

Niniejszy projekt ustawy zakłada, że wysokość świadczenia alimentacyjnego powinna zostać określona z uwzględnieniem dodatkowo **czasu, jaki dziecko spędza z każdym ze zobowiązanych (art. 135 § 1 zdanie drugie)**, co przekłada się na zakres wydatków związanych z opieką i wychowywaniem dziecka.

W obecnym stanie prawnym nierzadko dochodzi do sytuacji w których dziecko zamieszkuje u każdego z rodziców w porównywalnych, powtarzających się okresach (piecza współdzielona), jednakże orzeczone przez sąd obowiązek alimentacyjny jednego z rodziców jest nieproporcjonalnie wyższy, mimo tego, że oboje rodzice partycypują w utrzymaniu dziecka w podobnym zakresie.

W wypadku rażącej dysproporcji w sytuacji majątkowej zobowiązanych, która w znaczący sposób wpływa na poziom życia dziecka, wobec którego wykonywana jest piecza współdzielona, projekt ustawy zakłada, że wysokość świadczenia alimentacyjnego powinna zostać określona z uwzględnieniem tej dysproporcji.

Sytuacje wyjątkowe niezmiennie reguluje art. 135 § 2 k.r.o., który zakłada, że obowiązek alimentacyjny może być realizowany w inny sposób, w tym w całości lub w części przez osobiste starania o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego, lub z drugiej strony, na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego.

Przepis art. 135 k.r.o. celowo unika posługiwania się pojęciem „rodzice”, uwzględniając ogólny charakter regulacji stanowiącej o obowiązku alimentacyjnym oraz fakt, że nawet w przypadku obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, osobą zobowiązaną nie zawsze jest rodzic.

Tytułem podsumowania wszystkich ww. propozycji zmian legislacyjnych podkreślić należy, że projekt całościowo pozostaje w związku z Poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks wykroczeń złożonym w dn. 08 stycznia 2026 r. przez grupę posłów Konfederacji oraz niezrzeszonych (RPW/611/2026)¹⁸, który to projekt kompleksowo reguluje kwestię egzekwowalności ugód oraz orzeczeń sądowych w zakresie pieczy, pieczy współdzielonej oraz kontaktów.

¹⁸ Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks wykroczeń złożony w dn. 08 stycznia 2026 r. (RPW/611/2026), [https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-RPW-611-2026/\\$file/10-RPW-611-2026.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/Projekty/10-RPW-611-2026/$file/10-RPW-611-2026.pdf), (dostęp: 02.02.2026).

Projektowany przepis będzie miał zastosowanie również w postępowaniu zabezpieczającym, co w szczególności znajduje odniesienie w ogólnych normach dotyczących postępowania zabezpieczającego, w tym w art. 755 § 1 pkt 4 k.p.c.

10) dostosowanie art. 7 pkt 5 lit. e oraz w art. 15b ust. 4 pkt 2 lit. e ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 5 ust. 2a i art. 13 ust. 4 pkt 3 lit. cd ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci do projektowanego stanu prawnego w celu doprowadzenia do spójności przepisów dotyczących pieczy – w tym pieczy współdzielonej.

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci w art. 5 ust. 2a i art. 13 ust. 4 pkt 3 lit. cd oraz ustawa o świadczeniach rodzinnych w art. 7 pkt 5 lit. e oraz w art. 15b ust. 4 pkt 2 lit. e posługują się pojęciem „opieka naprzemienna” pośrednio definiując, że jest to stan, w którym „dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach”.

Ta *quasi*-definicja jest niewystarczająca, pozostaje w sprzeczności z postanowieniami k.r.o., a ponadto w nieuzasadniony sposób posługuje się terminem „opieka”, zamiast terminem „piecza”.

W aktualnym stanie prawnym k.r.o. wyraźnie rozróżnia „pieczę” i „opiekę”. Jaskrawym przykładem jest art. 96¹ k.r.o., który wprost stanowi, że: „Osobom wykonującym władzę rodzicielską oraz sprawującym **opiekę lub pieczę** nad małoletnim zakazuje się stosowania kar cielesnych.” [podkr. własne].

W k.r.o. Tytuł III „Opieka i kuratela” w wyraźny sposób określa przypadki, w których prawo przewiduje ustanowienie „opieki”. Zgodnie z art. 145 § 1 k.r.o. „Opiekę ustanawia się dla małoletniego w wypadkach przewidzianych w tytule II niniejszego kodeksu.”. Wypadki te określa art. 94 § 3 k.r.o.: „Jeżeli żadnemu z rodziców nie przysługuje władza rodzicielska albo jeżeli rodzice są nieznani, ustanawia się dla dziecka opiekę.” O opiece nad małoletnim można mówić zatem w sytuacjach, gdy rodzice nie sprawują władzy rodzicielskiej lub którego rodzice nie są znani (art. 94 § 3 w zw. z art. 145–174 k.r.o.).

Jednocześnie art. 95 § 1 k.r.o. wprost posługuje się terminem „piecza” w odniesieniu do zakresu pojęciowego „władzy rodzicielskiej” wskazując, że: „Władza rodzicielska obejmuje w szczególności obowiązek i prawo rodziców do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka oraz do wychowania dziecka, z poszanowaniem jego godności i praw.”

Powyższe prowadzi do konkluzji, że w przypadku, gdy sąd pozostawia wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, określając, że dziecko będzie zamieszkiwać z każdym z rodziców

w powtarzających się porównywalnych okresach mówić można jedynie o „pieczy”, nie zaś o „opiece” naprzemiennej (współdzielonej).

W efekcie konieczna jest także proponowana nowelizacja ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawy o świadczeniach rodzinnych, w celu zachowania spójności aktów prawnych, a także wyeliminowania dotychczasowej – niespójnej z projektowanym brzmieniem k.r.o. – konstrukcji „opieki” naprzemiennej (współdzielonej) zastosowanej przez ustawodawcę w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz w ustawie o świadczeniach rodzinnych.

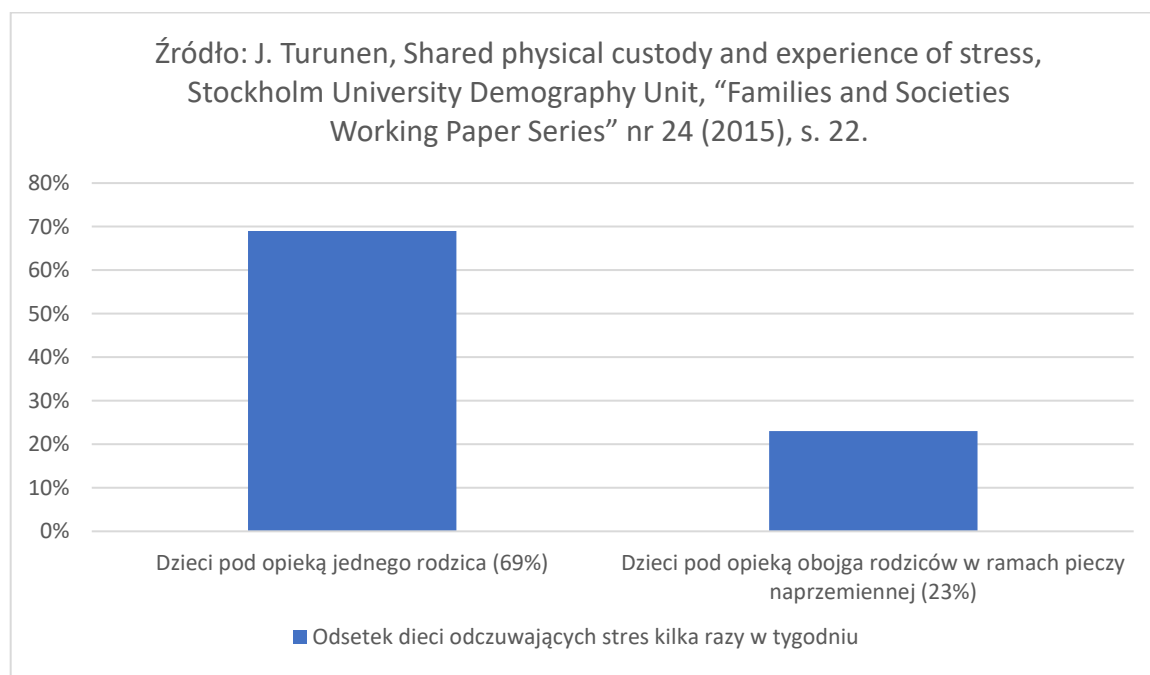
3. Społeczne, gospodarcze i finansowe skutki projektowanych zmian

3.1. Skutki społeczne

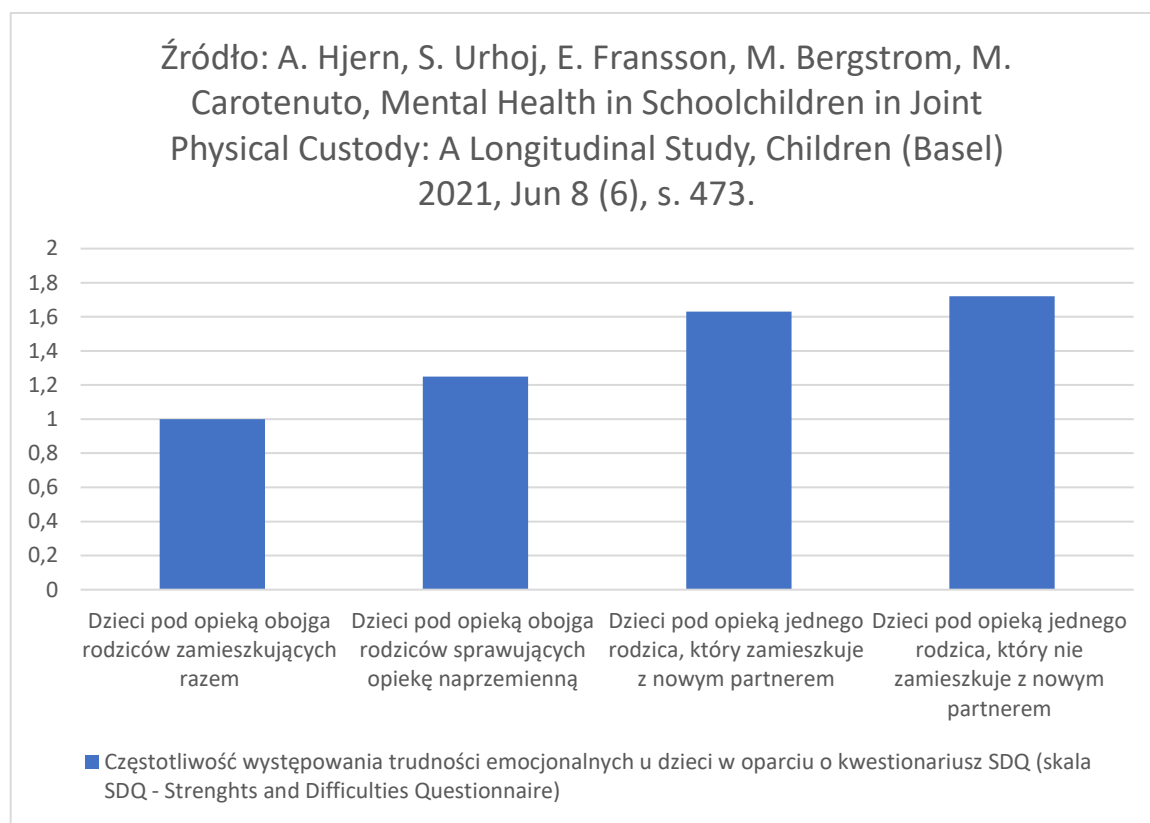
Przyjęcie projektowanych zmian wywoła pozytywne skutki społeczne.

- **Dobro dziecka**

Pieczą współdzieloną najlepiej służy dobru dziecka. Badania prowadzone na całym świecie pokazują, że pieczę współdzieloną gwarantuje dzieciom lepsze szanse rozwojowe niż opiekę „rodzica dominującego”.

Dzieci wychowywane w opiece współdzielonej wykazują statystycznie wyższy poziom pewności siebie niż dzieci znajdujące się pod opieką jednego rodzica, lepiej panują nad emocjami i rzadziej wykazują objawy depresji. Radzą sobie też lepiej w szkole i na studiach.

Także sami rodzice wyżej oceniają stan swojego zdrowia psychicznego i fizycznego, gdy oboje sprawują opiekę nad swoimi dziećmi niż wówczas, gdy zostaje ona powierzona jednemu opiekunowi.

Często podnoszonym argumentem przeciwko pieczy współdzielonej jest stres i brak stabilności wynikające z konieczności częstego przemieszczania się dziecka między dwoma gospodarstwami domowymi. Twierdzi się, że „życie na dwa domy” może być dla dziecka źródłem chronicznego napięcia, zaburzać relacje rówieśnicze oraz poczucie przynależności do rodziny. Wyniki badań nie potwierdzają jednak, że ten rodzaj mobilności w sposób systematyczny pogarsza funkcjonowanie dziecka.

W 2023 r. autorzy *Systematic review and theoretical comparison of children's outcomes in post-separation living arrangements*¹⁹, szczegółowo omówili m.in. hipotezę stresującej mobilności.

¹⁹ Vowels LM, Comolli CL, Bernardi L, Chacón-Mendoza D, Darwiche J. Systematic review and theoretical comparison of children's outcomes in post-separation living arrangements. PLoS One. 2023 Jun 30;18(6):e0288112. doi: 10.1371/journal.pone.0288112. PMID: 37390081; PMCID: PMC10313020; <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10313020/#pone.0288112.ref036>, (dostęp: 10.06.2026).

Zgodnie z tą hipotezą regularne przeprowadzki między domami rodziców, charakterystyczne dla pieczy współdzielonej, stanowią samodzielne źródło stresu dla dziecka. Poziom tego stresu może zależeć od wieku dziecka (starsze dzieci częściej doświadczają trudności, ponieważ zmiany miejsca zamieszkania zaburzają ich codzienne rytuały, utrudniają relacje z przyjaciółmi, czy uczęszczanie na zajęcia pozaszkolne), a także od stopnia konfliktu między rodzicami. Hipoteza odwołuje się także do teorii przywiązania i teorii systemów rodzinnych, podkreślając znaczenie stabilności. Z tych założeń wynika wniosek, że korzystniejsze dla dziecka może być zamieszkiwanie przede wszystkim u jednego rodzica.

We ww. przeglądzie autorzy dokonali analizy wyników 39 badań opublikowanych w latach 2010–2022. Badania te porównywały funkcjonowanie dzieci w trzech wariantach opieki: w rodzinach pełnych, w pieczy współdzielonej (dziecko spędza od 30 proc. do 70 proc. czasu z każdym z rodziców) oraz w pieczy sprawowanej głównie przez jednego rodzica. Analizie poddano wyniki dotyczące samopoczucia emocjonalnego, zachowań, jakości relacji z rodzicami, dolegliwości zdrowotnych oraz osiągnięć szkolnych. Szczególną uwagę zwrócono na to, czy dzieci mieszkające przede wszystkim u jednego rodzica osiągają lepsze rezultaty niż dzieci w pieczy współdzielonej – co byłoby zgodne z przewidywaniami hipotezy stresującej mobilności.

Żadne z 39 uwzględnionych badań nie potwierdziło oczekiwanego wzorca, zgodnie z którym piecza u jednego rodzica miałaby dawać wyraźnie lepsze efekty niż piecza współdzielona ze względu na mniejszą liczbę przeprowadzek. W zdecydowanej większości badań dzieci w pieczy współdzielonej osiągały wyniki co najmniej porównywalne, a często korzystniejsze niż dzieci mieszkające głównie u jednego z rodziców. **Oznacza to, że korzyści wynikające z utrzymywania regularnego kontaktu z obojgiem rodziców w praktyce przeważają nad potencjalnymi kosztami związanymi z „życiem na dwa domy”.**

Wyniki przeglądu mają istotne znaczenie dla oceny pieczy współdzielonej jako formy opieki po rozstaniu rodziców. Potwierdzają bowiem, że tzw. hipoteza stresującej mobilności nie stanowi uzasadnionego argumentu przeciwko szerszemu stosowaniu pieczy współdzielonej. Przeciwnie, dane wskazują, że utrzymanie relacji z obojgiem rodziców, nawet przy konieczności funkcjonowania przez dziecko naprzemiennie w ramach dwóch gospodarstw domowych, wiąże się z korzystniejszymi lub co najmniej równoważnymi efektami dla dziecka niż model, w którym opieka sprawowana jest głównie przez jednego rodzica.

- **Autonomia rodziców i ograniczenie nieuzasadnionej ingerencji państwa**

Równie istotny, jak kwestie związane z prawidłowym rozwojem i funkcjonowaniem dzieci, pozostaje aspekt autonomii rodziców w kształtowaniu relacji z dzieckiem oraz ograniczenia nieuzasadnionej ingerencji państwa w stosunki rodzinne po rozstaniu rodziców.

Współcześni rodzice bardzo często w równym stopniu uczestniczą w wychowywaniu i opiece nad dziećmi. Po rozstaniu dziecko nie powinno tracić tej codziennej, bliskiej relacji ani z matką, ani z ojcem. Obecny model orzeczniczy zbyt często prowadzi do sytuacji, w której dziecko zostaje „przydzielone” głównie jednemu rodzicowi, zaś drugi rodzic zostaje odsunięty na dalszy plan. Wprowadzenie prymatu pieczy współdzielonej, wraz z ograniczonymi przesłankami do odstąpienia od niej, ma temu zapobiegać. Dzięki temu dziecko będzie mogło w naturalny sposób utrzymywać silną więź z obojgiem rodziców.

Prymat pieczy współdzielonej oraz klarowne przesłanki odstąpienia od niej, ograniczą także pole do – dziś nierzadko długotrwałej - walki sądowej o to, kto będzie „głównym” opiekunem dziecka. W efekcie zmniejsza się też ryzyko eskalacji konfliktu między byłymi partnerami, co w oczywisty sposób uznać należy za pozytywny skutek społeczny, zarówno w skali mikro, jak i makro.

- **Spójność reformy prawa rodzinnego**

Wśród pozytywnych skutków społecznych należy także odnotować wzrost pewności prawa i zaufania do państwa wśród obywateli. Efektowi temu sprzyjać będzie nie tylko proponowana w niniejszym projekcie nowelizacja prawa rodzinnego, ale także fakt synergii z Poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks wykroczeń złożonym w dn. 08 stycznia 2026 r. przez grupę posłów Konfederacji oraz niezrzeszonych (RPW/611/2026)²⁰.

Projektowana ustawa o pieczy współdzielonej wpisuje się w szerszy, spójny kierunek reformy prawa rodzinnego, którego celem jest realna ochrona prawa dziecka do utrzymywania bliskich relacji z obojgiem rodziców po rozstaniu. Szczególnie istotna jest zatem ww. równoległa inicjatywa legislacyjna zmierzająca do wprowadzenia sankcji karnych i wykroczeniowych za uporczywe lub nawet jednorazowe utrudnianie kontaktów z małoletnim oraz utrudnianie sprawowania opieki nad nim.

Projekty te wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają:

²⁰ Op. cit.

Projekt ustawy o pieczy współdzielonej ma charakter proaktywny i prewencyjny: ustanowienie pieczy współdzielonej jako rozwiązania priorytetowego zmniejszy ryzyko konfliktów i zachowań alienacyjnych już na etapie orzekania. Zapewnienie dziecku porównywalnego czasu z każdym z rodziców ogranicza pole utrudniania kontaktów, a przede wszystkim wzmacnia więzi dziecka z obojgiem rodziców.

Projekt ustawy o przeciwdziałaniu alienacji ma charakter reaktywny i egzekucyjny: wprowadzenie odpowiedzialności karej za uporczywe uchylanie się od wykonania orzeczonego przez sąd albo ustalonego w ugodzie obowiązku utrzymywania kontaktów lub sprawowania opieki oraz odpowiedzialności za wykroczenie w przypadku nawet jednorazowego naruszenia tych obowiązków skutecznie wyeliminuje znaczną liczbę zachowań alienacyjnych i pomoże w egzekucji ustalonego sposobu sprawowania pieczy i kontaktów z dzieckiem.

Przyjęcie i wspólne stosowanie obydwu regulacji stworzy zatem spójny mechanizm ochrony relacji rodzic–dziecko. Na etapie orzekania o pieczy sądy będą miały na uwadze prymat pieczy współdzielonej, a w przypadku naruszenia ustalonych obowiązków pokrzywdzony rodzic będzie dysponował skutecznymi narzędziami egzekucyjnymi – zarówno sankcjami cywilnymi (już obowiązującymi), jak i nowymi sankcjami karnymi. Model ten zapewnia dziecku realną możliwość utrzymywania więzi z obojgiem rodziców, jednocześnie dając skuteczne instrumenty ochrony przed patologiami (alienacja).

Obydwa projekty realizują tę samą fundamentalną zasadę, wyrażoną w projektowanym art. 96 § 3 k.r.o: dobro dziecka realizuje się przede wszystkim poprzez kontakt z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców.

Projekt ustawy o pieczy współdzielonej tworzy ramy sprzyjające takiej relacji, natomiast projekt ustawy o przeciwdziałaniu alienacji zapewnia ich egzekwowalność. Razem stanowią one kompleksową, prorodzinną reformę, która wzmacnia pozycję dziecka jako podmiotu praw, a nie przedmiotu sporu między rodzicami.

3.2.Skutki gospodarcze

Projektowane regulacje w przypadku wejścia w życie nie będą miały bezpośrednich skutków gospodarczych. Ustawa nie wpłynie na sektor dużych, mikro, małych, ani średnich przedsiębiorstw, a projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej.

3.3. Skutki finansowe

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia sektora finansów publicznych, budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

W szczególności zaś proponowane przepisy nie wpłyną na zwiększenie liczby spraw, które toczą się przed polskimi sądami, ani nie wydłużą postępowań sądowych. W wielu przypadkach mogą natomiast skrócić czas takiego postępowania, dzięki wprowadzeniu bardziej klarownych zasad orzekania m.in. o miejscu zamieszkania dziecka. Nie tylko ułatwi to rozstrzygnięcie konkretnych spraw sędziom, ale także zwiększy szanse na zawarcie porozumienia przez rodziców dziecka.

4. Źródła finansowania

Projektowane zmiany nie obciążą budżetu państwa ani budżetów samorządowych jednostek terytorialnych. Proponowane regulacje nie wymagają nakładów finansowych.

5. Akty wykonawcze

Projektowana ustawa nie wymaga wydawania nowych aktów wykonawczych.

6. Projekt ustawy a prawo Unii Europejskiej

Projekt nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnień.

Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR)
projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy
o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Przemysław Wipler

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań

Spośród modeli opieki nad dzieckiem, gdy jego rodzice nie zamieszkują razem, to naprzemienne mieszkanie w powtarzających się porównywalnych okresach z obojgiem rodziców (piecza współdzielona) najlepiej realizuje dobro dziecka i sprzyja jego rozwojowi. W szeregu państw piecza współdzielona jest podstawową i domyślną formą sprawowania opieki w przypadku rozstania rodziców (np. Belgia, Włochy, Czechy, Szwecja, Słowacja, część stanów USA). W Polsce orzeka się o pieczy współdzielonej, ale nie jest to jednoznacznie uregulowane w żadnym akcie prawnym, w szczególności pieczy współdzielonej nie definiuje k.r.o.

Problemy, które wynikają z obecnego stanu prawnego, to przede wszystkim brak definicji legalnej pieczy współdzielonej i brak przepisu obligującego sąd do rozstrzygnięcia o pieczy w ogóle, a także praktyka orzecznicza niektórych sądów, w której art. 58 k.r.o. oraz art. 107 k.r.o. bywają interpretowane w taki sposób, że brak pisemnego porozumienia uniemożliwia ustalenie pieczy współdzielonej, a niekiedy nawet pozostawienia władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, co uzasadniane jest troską o dobro dziecka rozumiane w taki sposób, że godzi w nie narażenie na udział w konflikcie rodziców.

Mając na uwadze powyższe projektodawcy proponują:

- 1) zmianę art. 58 § 1 i § 1a k.r.o. oraz w art. 107 § 1 i § 2 k.r.o w taki sposób, aby sąd był zobligowany do rozstrzygnięcia nie tylko o władzy rodzicielskiej i kontaktach, ale także o pieczy,
- 2) ustanowienie pieczy współdzielonej jako zasady i wprowadzenie definicji legalnej pieczy współdzielonej (art. 58 § 1aa i § 1ab k.r.o. oraz art. 107 § 2a i § 2b k.r.o.),
- 3) pozostawienie sądowi możliwości powierzenia pieczy nad dzieckiem jednemu spośród rodziców oraz orzeczenia o kontaktach wraz ze wskazaniem przesłanek negatywnych ustalenia pieczy współdzielonej oraz wprowadzeniem zasady, że konflikt rodziców nie stanowi samodzielnej przesłanki negatywnej do odstąpienia od ustalenia pieczy współdzielonej (art. 58 § 1ac k.r.o. oraz art. 107 § 2c k.r.o.),
- 4) interpretację przesłanki dobra dziecka przez pryzmat wartości kontaktu z obojgiem rodziców i wychowywania przez oboje rodziców (art. 96 § 3 k.r.o.),
- 5) wprowadzenie nowej, jednoznacznej przesłanki stwierdzenia nadużycia władzy rodzicielskiej (art. 962 k.r.o.),
- 6) wprowadzenie jednoznacznej wykładni zasady wspólnego wychowywania się rodzeństwa (art. 58 § 1ae k.r.o. oraz art. 107 § 2e k.r.o.),
- 7) wprowadzenie obowiązku informowania się rodziców o bieżących sprawach dziecka, przekazywania jego dokumentów, w tym dokumentów potwierdzających tożsamości i dokumentacji medycznej (art. 97 § 1a k.r.o.),
- 8) ustalenie harmonogramu wprowadzania pieczy współdzielonej w przypadku istnienia przemijających przeszkód do jej sprawowania (art. 58 § 1ad k.r.o. oraz art. 107 § 2d k.r.o.),
- 9) doprecyzowanie art. 135 k.r.o. poprzez wprowadzenie do § 1 dodatkowych przesłanek uwzględnianych przy orzekaniu o obowiązku alimentacyjnym względem dzieci, tj. czasu, jaki dziecko spędza z każdym ze zobowiązanych oraz zapewnienia dziecku porównywalnego poziomu życia w okresie naprzemiennego zamieszkiwania u każdego z rodziców w przypadku rażącej dysproporcji,
- 10) wprowadzenie jednoznacznych reguł określania miejsca zamieszkania dzieci, w tym wyjątku od zasady jednego miejsca zamieszkania (art. 26 § 1-5 k.c. i art. 28 k.c.),
- 11) terminologiczne zmiany w ustawie o świadczeniach rodzinnych i w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, w celu zachowania spójności aktów prawnych (art. 7 pkt 5 lit. e oraz w art. 15b ust. 4 pkt 2 lit. e ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 5 ust. 2a i art. 13 ust. 4 pkt 3 lit. cd ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci).

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[1] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Wśród przewidywanych skutków prawnych wskazać należy przede wszystkim wprowadzenie do k.r.o. definicji legalnej „pieczy współdzielonej”, co z uwagi na istniejącą już praktykę orzecniczą oraz rzeczywistość życiową wielu polskich rodzin jest konieczne. Nadto, dzięki wprowadzeniu pieczy współdzielonej jako zasady, zagwarantowane zostanie, że w przypadku rozstania rodziców sąd przede wszystkim weźmie pod uwagę możliwość sprawowania pieczy współdzielonej, co jest zazwyczaj rozwiązaniem najkorzystniejszym dla dziecka. Cała proponowana nowelizacja k.r.o., k.c., ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i ustawy o świadczeniach rodzinnych służy dobru dziecka i rodziny, a skutki prawne proponowanych rozwiązań to stworzenie kompleksowo uregulowanej instytucji pieczy współdzielonej.

Proponowane rozwiązania są zgodne z Konstytucją RP.

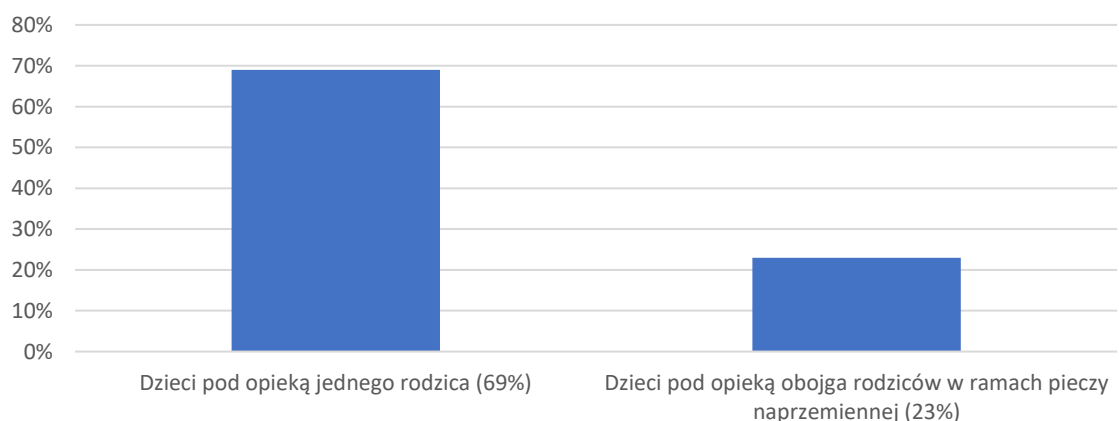
Projektowana ustawa nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

[2] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Przyjęcie projektowanych zmian wywoła pozytywne skutki społeczne.

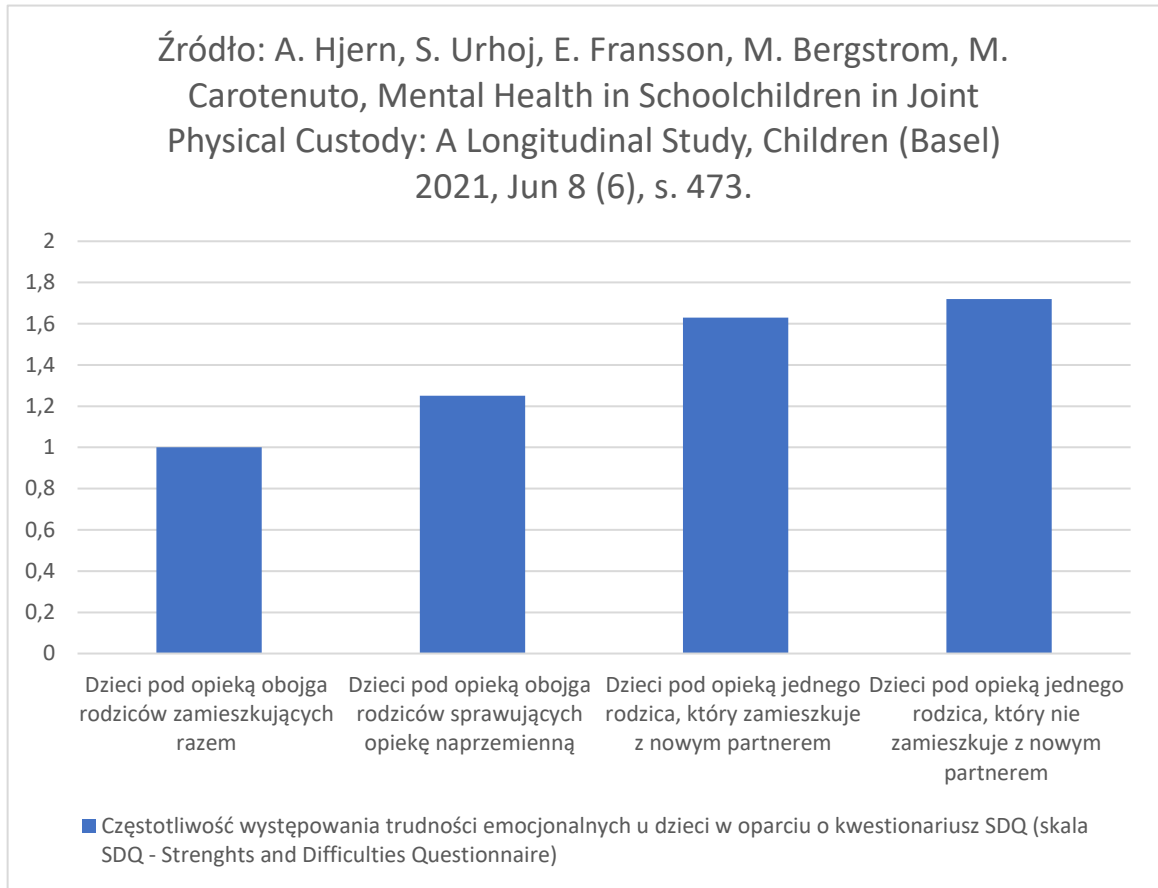
- Piecza współdzielona najlepiej służy dobru dziecka. Badania prowadzone na całym świecie pokazują, że piecza współdzielona gwarantuje dzieciom lepsze szanse rozwojowe niż opieka „rodzica dominującego”.

Źródło: J. Turunen, Shared physical custody and experience of stress, Stockholm University Demography Unit, “Families and Societies Working Paper Series” nr 24 (2015), s. 22.

Dzieci wychowywane w pieczy współdzielonej wykazują statystycznie wyższy poziom pewności siebie niż dzieci znajdujące się pod opieką jednego rodzica, lepiej panują nad emocjami i rzadziej wykazują objawy depresji. Radzą sobie też lepiej w szkole i na studiach.

Także sami rodzice wyżej oceniają stan swojego zdrowia psychicznego i fizycznego, gdy oboje sprawują opiekę nad swoimi dziećmi niż wówczas, gdy zostaje ona powierzona jednemu opiekunowi.

Za pozytywny skutek społeczny uznać należy także wzrost autonomii rodziców w kształtowaniu relacji z dzieckiem oraz ograniczenie nieuzasadnionych ingerencji państwa w realcje rodzinne.

Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że projektowana ustawa tworzy wraz z projektem ustawy o przeciwdziałaniu alienacji (Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks wykroczeń złożonym w dn. 08 stycznia 2026 r. przez grupę posłów Konfederacji oraz niezrzeszonych (RPW/611/2026) spójną, kompleksową, prorodzinną reformę, która wzmacnia pozycję dziecka jako podmiotu praw, a nie przedmiotu sporu między rodzicami. Taki stan prawny pozytywnie wpłynie nie tylko na pewność prawa, ale i na zaufanie obywateli do państwa.

[3] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projektowane rozwiązania nie będą miały skutków gospodarczych.

[4] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia sektora finansów publicznych, budżetu państwa ani budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Spodziewane jest skrócenie czasu postępowań sądowych i zwiększenie liczby spraw rozstrzyganych w drodze ugody, co zmniejszy obciążenie finansowe Skarbu Państwa.

[5] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Nie dotyczy.

[6] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[7] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[8] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

Warszawa, 18 sierpnia 2026 r.

BEOS-WPEiM-1958/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SP-III.020.250.3.2026
Data wpływu 19.08.2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Przemysław Wipler)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2026 r. poz. 573, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Proponowana ustawa zakłada:

- zmianę art. 58, art. 96, art. 97, art. 107 i art. 135 oraz dodanie art. 96² w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹ (dalej: kodeks rodzinny);
- zmianę art. 26 i art. 28 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny² (dalej: kodeks cywilny);
- zmianę art. 5 i art. 13 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci³;
- zmianę art. 7 i art. 15b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁴.

Proponowana zmiana kodeksu rodzinnego (art. 1 projektu) dotyczy pieczy sprawowanej przez rodziców nad wspólnym małoletnim dzieckiem. Projekt zakłada, iż w przypadku wydania wyroku orzekającego rozwód, sąd będzie rozstrzygał nie tylko o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz obowiązku ponoszenia

¹Dz. U. z 2026 r., poz. 236.

²Dz. U. z 2026 r., poz. 795.

³Dz. U. z 2026 r. poz. 508.

⁴Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, ze zm.

kosztów utrzymania dziecka, ale także o pieczy nad dzieckiem. Sąd będzie uwzględniał pisemne porozumienie małżonków w tych sprawach, jeżeli będzie zgodne z dobrem dziecka. W braku porozumienia sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, będzie rozstrzygał o pieczy. Projekt wprowadza pojęcie pieczy współdzielonej. Piecza współdzielona to piecza sprawowana w taki sposób, że dziecko zamieszkuje z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach. Co do zasady sąd będzie orzekał o pieczy współdzielonej, chyba że dobro dziecka będzie wymagało innego rozstrzygnięcia. Orzekając o pieczy i sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, sąd będzie brał pod uwagę zasadę wspólnego wychowywania się rodzeństwa. W przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona, sąd będzie kierował się zasadą zapewnienia rodzeństwu warunków umożliwiających bezpośredni kontakt ze sobą.

Projekt wprowadza zasadę, że dobro małoletniego dziecka realizuje się przez utrzymywanie kontaktu z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców, a zmiana miejsca zamieszkania małoletniego dziecka na miejsce zamieszkania w innym powiecie niż ten, w którym dotychczas zamieszkiwało, bez wymaganej zgody drugiego z rodziców lub sądu opiekuńczego, stanowi nadużycie władzy rodzicielskiej.

Proponowana zmiana przepisów kodeksu cywilnego (art. 2 projektu) dotyczy określania miejsca zamieszkania dziecka. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania i nie jest ustalona nad dzieckiem piecza współdzielona, miejsce zamieszkania dziecka będzie u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określi sąd opiekuńczy. Jeżeli natomiast ustalone zostało sprawowanie nad dzieckiem pieczy współdzielonej, miejscowość lub miejscowości jego zamieszkania określone są w porozumieniu zawartym przez rodziców lub w orzeczeniu sądu.

Proponowane zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (art. 3 i 4 projektu) mają na celu uwzględnienie zmian dotyczących ustanowienia i zasad sprawowania pieczy współdzielonej, przewidzianych w projekcie ustawy.

Projekt zawiera przepisy przejściowe (art. 5). Projektowana ustawa ma wejść w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia (art. 6 projektu).

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje kwestii materialnych dotyczących współdzielenia pieczy nad dzieckiem przez rodziców pozostających w rozłączeniu. Ustanawianie zasad sprawowania pieczy nad dzieckiem oraz regulowanie kwestii dotyczących kontaktów rodziców z dzieckiem należą do kompetencji państw członkowskich.

Zagadnienia transgraniczne dotyczące jurysdykcji sądów, uznawania i wykonywania orzeczeń i decyzji w sprawie pieczy i kontaktów z dzieckiem oraz kwestie ochrony dzieci w sytuacjach międzynarodowych są regulowane rozporządzeniem Rady (UE) 2019/1111 z dnia 25 czerwca 2019 r. w sprawie jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich i w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej oraz w sprawie uprowadzenia dziecka za granicę⁵.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt modyfikuje zasady sprawowania pieczy nad dzieckiem przez rodziców pozostających w rozłączeniu. Projekt nie dotyczy kwestii transgranicznych związanych z wykonywaniem pieczy nad dzieckiem przez rodziców oraz ochrony dzieci w sprawach międzynarodowych.

Przepisy projektu nie są objęte prawem UE.

Konkluzja

Przedmiot poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

⁵ Dz. Urz. UE. L 178 z 2.7.2019, s. 1 oraz L 71 z 9.3.2023, s. 42;
<http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1111/2019-07-02>

Warszawa, 18 sierpnia 2026 r.

BEOS-WPEiM-1959/26

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L.dz. SR-III.030.2509.2026
Data wpływu 19.08.2026

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Przemysław Wipler) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Proponowana ustawa zakłada:

- zmianę art. 58, art. 96, art. 97, art. 107 i art. 135 oraz dodanie art. 96² w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹ (dalej: kodeks rodzinny);
- zmianę art. 26 i art. 28 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny² (dalej: kodeks cywilny);
- zmianę art. 5 i art. 13 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci³;
- zmianę art. 7 i art. 15b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁴.

¹Dz. U. z 2026 r., poz. 236.

²Dz. U. z 2026 r., poz. 795.

³Dz. U. z 2026 r. poz. 508.

⁴Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, ze zm.

Proponowana zmiana kodeksu rodzinnego (art. 1 projektu) dotyczy pieczy sprawowanej przez rodziców nad wspólnym małoletnim dzieckiem. Projekt zakłada, iż w przypadku wydania wyroku orzekającego rozwód, sąd będzie rozstrzygał nie tylko o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem, o kontaktach rodziców z dzieckiem oraz obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania dziecka, ale także o pieczy nad dzieckiem. Sąd będzie uwzględniał pisemne porozumienie małżonków w tych sprawach, jeżeli będzie zgodne z dobrem dziecka. W braku porozumienia sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, będzie rozstrzygał o pieczy. Projekt wprowadza pojęcie pieczy współdzielonej. Piecza współdzielona to piecza sprawowana w taki sposób, że dziecko zamieszkuje z każdym z rodziców w powtarzających się porównywalnych okresach. Co do zasady sąd będzie orzekał o pieczy współdzielonej, chyba że dobro dziecka będzie wymagało innego rozstrzygnięcia. Orzekając o pieczy i sposobie utrzymywania kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, sąd będzie brał pod uwagę zasadę wspólnego wychowywania się rodzeństwa. W przypadku dzieci, nad którymi ustalona jest piecza współdzielona, sąd będzie kierował się zasadą zapewnienia rodzeństwu warunków umożliwiających bezpośredni kontakt ze sobą.

Projekt wprowadza zasadę, że dobro małoletniego dziecka realizuje się przez utrzymywanie kontaktu z obojgiem rodziców i wychowywanie przez oboje rodziców, a zmiana miejsca zamieszkania małoletniego dziecka na miejsce zamieszkania w innym powiecie niż ten, w którym dotychczas zamieszkiwało, bez wymaganej zgody drugiego z rodziców lub sądu opiekuńczego, stanowi nadużycie władzy rodzicielskiej.

Proponowana zmiana przepisów kodeksu cywilnego (art. 2 projektu) dotyczy określania miejsca zamieszkania dziecka. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania i nie jest ustalona nad dzieckiem piecza współdzielona, miejsce zamieszkania dziecka będzie u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa. Jeżeli dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców, jego miejsce zamieszkania określi sąd opiekuńczy. Jeżeli natomiast ustalone zostało sprawowanie nad dzieckiem pieczy współdzielonej, miejscowość lub miejscowości jego zamieszkania określane są w porozumieniu zawartym przez rodziców lub w orzeczeniu sądu.

Proponowane zmiany ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (art. 3 i 4 projektu) mają na celu uwzględnienie zmian dotyczących ustanowienia i zasad sprawowania pieczy współdzielonej, przewidzianych w projekcie ustawy.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy i niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Dorota Olejniczak
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/